

23.03.2020

Asia/13

§ 208

Valtuutettu Mari Rantasen toivomusponsi kehitysvammaisille tarkoitettujen asuntojen jonotusajoista ja rakentamistarpeesta

HEL 2019-005587 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus merkitsi tiedoksi selvityksen valtuuston 8.5.2019 hyväksymän toivomusponnen (Mari Rantanen) johdosta tehdyistä toimenpiteistä ja toimittaa selvityksen ponnen ehdottajalle sekä muille valtuutetuille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Elina Eskelä, suunnittelija, puhelin: 09 310 36083
elina.eskela(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Käsitellessään 8.5.2019 Kotikaupunkina Helsinki 2016 -ohjelman seurantaraporttia 2019 kaupunginvaltuusto hyväksyi samalla seuraavan toivomusponnen: "Kaupunginvaltuusto edellyttää selvitettäväksi kehitysvammaisten asumisen tarpeet siten, että kotoa omaan kotiin muuttavien kehitysvammaisten asuntojen jonotusajat pysyisivät kohtuudessa ja että kaupungilla olisi toteuttamissuunnitelma tulevien vuosien rakentamisen tarpeesta." (Mari Rantanen)

Kehitysvammaiset laitoshovasta omaan kotiin

Kaupungin vastuulla on asumispalveluiden järjestäminen kehitysvammaisille henkilöille. Viime vuosina merkittävä muutos kehitysvammaisten asumisen järjestämisessä on ollut laitospäätöksen purkamisen ja painopisteen siirtyminen kohti kotona ja kodinomaisessa ympäristössä asumista. Hallitus hyväksyi vuonna 2010 periaatepäätöksen, jossa linjattiin kehitysvammaisten asumiseen liittyvien palvelujen yksilölliset ratkaisut ja asetettiin tavoitteeksi laitosasumisen lakkauttaminen vuoteen 2020 mennessä. Näin toteutuu kehitysvammaisten oikeus

asua samoin kuin muutkin kuntalaiset, tehdä asumiseensa liittyviä valintoja yhdenvertaisesti muiden kanssa sekä saada tarvitsemansa tukipalvelut. Helsingiläisten kehitysvammaisten laitoshoidon päättyi vuoden 2018 loppupuolella, kun viimeiset laitoshoidon piirissä olleet asukkaat muuttivat sopiviksi katsottuihin asuntoihin, kuten kaupungin ryhmäkodeihin.

Työ jatkuu olemassa olevien yksiköiden kehittämisellä sekä mahdollistamalla aikuisten kehitysvammaisten itsenäistyminen lapsuudenkodistaan. Uudet, rakennettavat asunnot sijaitsevat ryhmäkodeissa ja asuntoryhmissä.

Jonotusajat vaihtelevat asiakkaiden tarpeista riippuen

Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta on antanut lausunnon toivomusponnosta 10.12.2019 (§ 313). Sosiaali- ja terveystieteiden lautakunta toteaa, että kaikille asunnon tarpeessa oleville kehitysvammaisille henkilöille pyritään löytämään juuri heidän tarpeisiinsa soveltuva asunto ja siihen liittyvät palvelut. Vammaiset henkilöt, jotka hakevat asuntoa, otetaan vammaistyön SAS-jonoon (SAS = selvittä, arvioi, sijoita). Jonotusaika voi vaihdella suuresti riippuen asunnolle ja siihen liittyville palveluille asetetuista vaatimuksista ja asunnontarpeen kiireellisyydestä. Asiakkaan SAS-tiedoissa on listattu toiveet yksikön ja asunnon sijainnin, henkilökunnalta vaadittavan erityisosaamisen suhteen sekä asiakkaan avun, hoidon ja tuen tarpeet. Sopivan asunnon vapauduttua sitä tarjotaan asumisen tarpeessa olevalle asiakkaalle kiireellisyyden ja asiakkaiden ilmoittamien toiveiden perusteella. Jonossa olevien vammaisten henkilöiden ja uusien tai vapautuvien asuntojen tilanne käydään läpi SAS-kokouksessa kaksi kertaa kuukaudessa.

Jonolistalla olevilla asiakkailla on kiireellisyyttä kuvaava luku 1–4, missä luku 1 tarkoittaa kiireellistä asumisen tarvetta. Syyskuussa 2019 asuntoa jonotti 50 lapsuudenkodissaan asuvaa kehitysvammaista henkilöä kiireellisyydenluokassa 1. Osa kiireellisessä asumistarpeessa olevista on ilmoittanut jonottavansa paikkaa vain tiettyyn nimettyyn yksikköön ja osalla kiireellisyydestä huolimatta tarve on ilmoitettu olevan vasta tulevaisuudessa (esimerkiksi päivänä, jolloin täyttää 18). Osalle kiireellisesti jonottavista on tarjottu useitakin vaihtoehtoisia asuntoja, jotka eivät kuitenkaan ole olleet asiakkaille tai heidän edustajilleen sopivia tai mieluisia. Näistä syistä jonotusaika voi joissain tilanteissa venyä jopa muutamaksi vuodeksi.

Välittömässä asunnon tarpeessa olevat asiakkaat sijoitetaan tarvittaessa omien asumisyksiköiden kriisipaikalle. Mikäli omissa vakituisten asumisen yksiköissä ei ole vapaita paikkoja, voidaan asiakkaalle ostaa paikka sosiaali- ja terveystoimialan kilpailuttamista asumispalveluyksi-

köistä. Vakituinen asunto pystytään järjestämään tarvittaessa arviolta noin kahden viikon kuluessa. Eniten haasteita on ollut sopivan asumispaikan järjestämisessä niille autismin kirjon asiakkaille, joilla on vahva tuen tarve.

Toteuttamissuunnitelma tulevien vuosien rakentamisesta

Kehitysvammaisille tarvittavien uudisasuntojen määrää arvioidaan jatkuvasti kaupungin sisäisenä yhteistyönä. Tonttien ja rakennushankkeiden tarpeet käsitellään asunto-ohjelmakokouksissa. Toteuttamissuunnitelmaa tulevien vuosien rakentamisesta päivitetään jatkuvasti. Sosiaali- ja terveyslautakunta toteaa lausunnossaan, että nykyisiä yksiköitä ja niiden toimivuutta arvioidaan jatkuvasti ja tarpeen mukaan kehitetään yksiköiden palveluja. Erillisissä asunnoissa asuville henkilöille vahvistetaan ja kehitetään itsenäisen asumisen tukea myös jatkossa.

Uusia kehitysvammaisille suunnattuja asuntoja on ohjelmoitu rakennettavaksi 188 asuntoa vuosina 2020-23. Suunnitelman (17.1.2020) mukaan asuntoja valmistuu tulevina vuosina 2020–2023 seuraavasti: Haakoninlahdenkatu 3, 20 asuntoa (arvioitu valmistuminen 8/2020); Vuosaarentie 3, 22 asuntoa (arvioitu valmistuminen 4/2023); Postipuisto 1, 20 asuntoa (arvioitu valmistuminen 6/2020); Postipuisto 2, 20 asuntoa (arvioitu valmistuminen 2023); Jokipoikasenkaari 3, 20 asuntoa (arvioitu valmistuminen 11/2020); Koskelantie 66a, 20 asuntoa (arvioitu valmistuminen 2023). Mellinintielle Kruunuvuorenrantaan on tulossa 26 asuntoa, mutta tarkempi aikataulu ei ole vielä tiedossa. Lisäksi tutkitaan mahdollisuuksia saada Verkkosaarenkadulta tontti enintään 20 asuntoa varten sekä vielä ilman sijaintia oleva 20 asunnon hanke. Suunnitelmat ovat kuitenkin alustavia ja niihin voi tulla muutoksia.

Viimeiset kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen kehittämishankkeen (ASU-hankkeen) mukaiset yksiköt rakentuvat 2023 aikana. Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnon mukaan sosiaali- ja terveystoimialalla on sisäisesti aloitettu asuntotarpeen selvittäminen ASU-hankkeen päättyessä vuonna 2023 ottaen huomioon asumiskohteet, joista niiden toimimattomuuden ja puutteiden takia on jollakin aikavälillä luovuttava.

Hallintosäännön 30 luvun 14 §:n 4 momentin mukaan kaupunginhallituksen on toimitettava ponnien ehdottajalle kirjallinen selvitys toivomusponnen johdosta tehdyistä toimenpiteistä viimeistään vuoden kuluttua ponnien hyväksymisestä. Selvitys on toimitettava erikseen myös muille valtuutetuille.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

23.03.2020

Asia/13

Lisätiedot

Elina Eskelä, suunnittelija, puhelin: 09 310 36083
elina.eskela(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Otteen saajat

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 10.12.2019 § 313

HEL 2019-005587 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon Mari Rantasen toivomusponnosta koskien kehitysvammaisille tarkoitettujen asuntojen jonotusaikoja ja rakentamistarvetta:

"Vammaiset henkilöt, jotka hakevat asuntoa, otetaan vammaistyön SAS-jonoon (SAS=selvitä, arvioi, sijoita) asiakkaan tai hänen edustajansa tekemän hakemuksen perusteella. Jonossa olevien vammaisten henkilöiden ja uusien tai vapautuvien asuntojen tilanne käydään läpi SAS-kokouksessa kaksi kertaa kuukaudessa. Asumisen SAS-prosessi on kuvattu liitteessä 2.

Kaikille asunnon tarpeessa oleville kehitysvammaisille henkilöille pyritään löytämään juuri heidän tarpeisiinsa soveltuva asunto ja siihen liittyvät palvelut. Jonotusaika voi vaihdella suuresti riippuen asunnolle ja siihen liittyville palveluille asetetuista vaatimuksista ja asunnontarpeen kiireellisyydestä.

Jonolistalla olevilla asiakkailla on kiireellisyyttä kuvaava luku 1–4, missä luku 1 tarkoittaa kiireellistä asumisen tarvetta. Lapsuuden kodissaan asuvista kehitysvammaisista henkilöistä oli kiireellisyysluokassa 1 syyskuussa 2019 jonossa tehostettuun palveluasumiseen (yöpäivölkä hoidon ja huolenpidon tarve) 30 henkilöä, palveluasumiseen (osavuorokautinen hoidon ja huolenpidon tarve) 4 henkilöä, tukiasumiseen (asumisen tukeminen ohjauksella ja palveluilla) 7 henkilöä ja sosiaalihuoltolain (yleensä autismin kirjon asiakkaat) mukaiseen asumiseen 9 henkilöä. Osa kiireellisessä asumistarpeessa olevista on ilmoittanut jonottavansa paikkaa vain tiettyyn nimettyyn yksikköön ja osalla kiireellisyydestä huolimatta tarve on ilmoitettu olevan vasta tulevaisuu-

dessa (esimerkiksi päivänä jolloin täyttää 18). Osalle kiireellisesti jonotavista on tarjottu useitakin vaihtoehtoisia asuntoja, jotka eivät kuitenkaan ole olleet asiakkaille tai heidän edustajilleen sopivia tai mieluisia. Näistä syistä jonotusaika voi joissain tilanteissa venyä jopa muutamaksi vuodeksi.

Asunnot ovat asiakkaiden tarpeiden mukaisesti tarvittaessa esteettömiä ja laadultaan hyviä. Asiakkaan SAS-tiedoissa on listattu toiveet yksikön ja asunnon sijainnin, henkilökunnalta vaadittavan erityisosaamisen suhteen sekä asiakkaan avun, hoivan ja tuen tarpeet. Sopivan asunnon vapauduttua sitä tarjotaan asumisen tarpeessa olevalle asiakkaalle kiireellisyyden ja asiakkaiden ilmoittamien toiveiden perusteella. Esimerkiksi 7.11.2019 pidetyssä SAS-kokouksessa kahdelletoista jonnossa olevalle asiakkaalle tarjottiin uutta asuntoa ja muutamalle hakijalle asumisharjoittelua.

Välittömässä asunnon tarpeessa olevat asiakkaat sijoitetaan tarvittaessa omien asumisyksiköiden kriisipaikolle. Mikäli omissa vakituisten asumisen yksiköissä ei ole vapaita paikkoja, voidaan asiakkaalle ostaa paikka sosiaali- ja terveystoimialan kilpailuttamista asumispalveluyksiköistä. Vakituinen asunto pystytään järjestämään tarvittaessa arviolta noin kahden viikon kuluessa. Eniten haasteita on ollut sopivan asumipaikan järjestämisessä niille autismin kirjon asiakkaille, joilla on vahva tuen tarve.

Vammaistyössä asuntoja asiakkaille järjestetään suunnitelmallisesti ja pitkäjänteisesti. Nykyisiä yksiköitä ja niiden toimivuutta arvioidaan jatkuvasti ja tarpeen mukaan kehitetään yksiköiden palveluja. Esimerkiksi Wetterin, Pasilan ja Tähtelän asumisyksiköiden huonosti toimivissa tiloissa asuvat asukkaat siirtyvät Roihuvuoren palvelutaloon vuonna 2020. Näin syntyy lisää asumispaikkoja ja henkilöstön yhteiskäyttöä voidaan lisätä. Erillisissä asunnoissa asuville henkilöille vahvistetaan ja kehitetään itsenäisen asumisen tukea myös jatkossa.

Vuoden 2020 aikana vammaistyölle valmistuu uusia ympärivuorokautisia asumisyksiköitä: Haakoninlahden asuntoryhmään tulee 20 paikkaa ja Tanotorventielle valmistuu vahvan tuen asumisyksikkö, johon tulee 8 paikkaa henkilöille, joiden tilanne on kriisiytynyt tai heidän sijoittamisensa on erittäin haastavan käyttäytymisen vuoksi vaikeaa. Settlement-tiliiton kanssa käynnissä on yhteishanke, jossa rakennetaan Sompasaaren alueelle tuettua asumista. Viimeiset Kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen kehittämishankkeen (ASU-hankkeen) mukaiset yksiköt rakentuvat 2023 aikana. Kaupunginkanslian asumisohjelmapäällikön kanssa tehdään jatkuvaa yhteistyötä ja tarve erillistontteihin ja tukiasuntoihin on siellä tiedossa.

Osana kaupungin asunto-ohjelmaa suunnitellaan sosiaali- ja terveystoimialan tulevia asumishankkeita muun muassa kehitysvammaisille henkilöille kaupunginkanslian asunto-ohjelmakokouksissa. ASU-hankkeen päättyessä vuonna 2023 on toimialalla sisäisesti aloitettu asuntotarpeen selvittäminen ottaen huomioon asumiskohteet, joista niiden toimimattomuuden ja puutteiden takia on jollakin aikavälillä luovuttava. Tonttien ja rakennushankkeiden tarpeet käsitellään asunto-ohjelmakokouksissa.

Suunnitelman mukaan asuntoja valmistuu tulevina vuosina 2020–2023 seuraavasti: Vuosaarentie 3, 22 asuntoa (valmistuu mahdollisesti 2021); Postipuisto 1, Lavakatu (Metsälä) 20 asuntoa, valmistuu touku-kuussa 2022; Postipuisto 2, 20 asuntoa, valmistuu tammikuussa 2023; Fallkulla, Tapanila, 20 asuntoa, valmistuu tammikuussa 2022. Mellinintielle Kruunuvuorenrantaan on tulossa 25 asuntoa, mutta tarkempi aikataulu ei ole vielä tiedossa. Lisäksi tutkitaan mahdollisuuksia saada Verkkosaarenkadulta tontti enintään 20 asuntoa varten sekä Koskelan entiseltä sairaala-alueelta tontti 20 asuntoa varten. Suunnitelmat ovat kuitenkin alustavia ja niihin voi vielä tulla muutoksia.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Jokaisella on oikeus omaan kotiin. Tämä oikeus turvataan muun muassa Suomen perustuslaissa ja YK:n vammaisia ihmisiä koskevassa ihmisoikeussopimuksessa. Kehitysvammaisten ihmisten yksilöllisen asumisen kehittäminen on vammaistyön yksi tärkeä painopistealue.

Asunnon ja siihen liittyvien palvelujen valinnassa lähtökohtana tulee olla kunkin henkilön yksilölliset tarpeet. Asunnon ja asuinympäristön lisäksi tärkeitä ovat asumiseen liittyvä yksilöllinen tuki ja palvelut, joiden tavoitteena on mahdollistaa kehitysvammaiselle henkilölle oman näköisensä elämä."

Esittelijä

vs. sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Leena Turpeinen

Lisätiedot

Kristiina Räihä, vammaisten asumispalvelupäällikkö, puhelin: 310 43782
kristiina.raiha(a)hel.fi
Merja Jäntti, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 43715
merja.jantti(a)hel.fi